

Preventie- en handhavingsplan

Voor de uitvoering van de Drank- en Horecawet

Periode 2014 – 2017

Datum: 4 juli 2014
Samengesteld door: V.F.N. van Schaik

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Probleemanalyse	5
	2.1 Algemeen	5
	2.2 Alphen-Chaam	6
3	Beleidsfocus	8
	3.1 Uitgangspunten	8
	3.2 Beleidsdoelgroep en beleidssetting	8
	3.3 Doelstellingen	9
4	Relaties en randvoorwaarden	10
	4.1 Verordening paracommercie	10
	4.2 Drank- en Horecawet / Evenementen	10
	4.3 Gezondheidsnota	10
	4.4 Think Before You Drink	10
	4.5 BOA pool	10
	4.6 Financiën	11
5	Maatregelen	12
	5.1 Handhavingsactiviteiten	12
	5.2 Regelgevende activiteiten	14
	5.3 Educatieve en communicatieve activiteiten	14
6	Uitvoering	17
	Literatuurlijst	18

1. Inleiding

Op 1 januari 2013 is de nieuwe Drank- en Horecawet in werking getreden. Het belangrijkste element van de wetwijziging betreft een uitbreiding van de bevoegdheden van gemeenten met het oog op de bescherming van de volksgezondheid (met name van jongeren) en het voorkomen van alcohol gerelateerde ordeverstoring. De gemeente heeft bevoegdheden gekregen om het alcoholgebruik terug te dringen door het stellen van regels. Daarnaast is iedere gemeente verplicht om voor 1 januari 2014 een paracommerciële verordening vast te stellen waarin de schenktijden en de alcoholverstrekking tijdens privé-bijeenkomsten en bijeenkomsten van derden in gebouwen voor verenigingen, stichtingen en kerken wordt geregeld. De verantwoordelijkheid van de handhaving ligt bij de gemeentelijke toezichthouders.

Op 1 januari 2014 is een tweede wetwijziging van de Drank- en Horecawet doorgevoerd. Hiermee is de leeftijdsgrens voor verstrekking en voor het aanwezig hebben van alcohol op voor het publiek toegankelijke plaatsen verhoogd naar 18 jaar. Dit betekent dat jongeren vanaf dat moment geen alcohol mogen kopen als zij nog geen 18 jaar zijn. Ook is geregeld dat jongeren onder de 18 jaar geen alcohol mogen bezitten op voor publiek toegankelijke plaatsen.

In de wetwijziging is eveneens opgenomen dat gemeenteraden periodiek (één keer per vier jaar) een preventie- en handhavingsplan alcohol vaststellen. Met dit plan wil de wetgever stimuleren dat gemeenten actief nadenken over, en uitvoering geven aan het verbinden van de beleidsterreinen Volksgezondheid (voorlichting en bewustwording) en Openbare orde en Veiligheid (beleid en handhaving) als het gaat om alcoholpreventie. Onderzoek heeft meerdere malen laten zien dat beide beleidsterreinen van belang zijn voor effectieve alcoholpreventie bij jongeren.

Het preventie- en handhavingsplan bevat de hoofdzaken van het beleid dat zich richt op de preventie van alcoholgebruik (met name onder jongeren) en de handhaving van de wet. Einddoelgroep zijn jongeren en jongvolwassenen tot 24 jaar. Het accent ligt nadrukkelijk op de groep onder de 18 jaar. Het toezicht op de naleving van de leeftijdsgrens wordt als een belangrijke prioriteit beschouwd binnen dit gemeentelijke preventie- en handhavingsplan.

De ambitie van dit beleidsplan is dat jongeren op een zo gezonde en veilig mogelijke wijze kunnen opgroeien, zodat hun talenten optimaal tot ontwikkeling kunnen komen.

2. Probleemanalyse

2.1 Algemeen

Sinds 1988 is onder Nederlandse jongeren het alcoholgebruik flink toegenomen. Jongeren gingen in de loop van de afgelopen decennia meer, vaker én op jongere leeftijd drinken. In 2003 waren Nederlandse jongeren zelfs koplopers in Europa, als het ging om binge drinken, oftewel het op een avond meer dan vijf drankjes drinken (Hibell e.a., 2012).

Afgelopen decennium werd sterk ingezet op het voorkomen van drinken door jongeren onder de 16 jaar. Gevolg was dat drankgebruik onder jonge pubers sterk afnam, vooral onder de jongste groep: in 2003 had 36% van de 12-jarige jongens de afgelopen maand gedronken, in 2011 was dat geslonken tot 9,4%. Bij 12-jarige meisjes daalde het aantal actuele drinkers van 25,4% naar 5,8% (Verdurmen e.a., 2012). In geen ander Europees land nam drankgebruik onder jonge drinkers zo spectaculair af.

Onder jongeren van 16 jaar en ouder veranderde er echter weinig. Zij verminderden hun alcoholgebruik niet. Bijna de helft van de jongeren van 16 jaar was de afgelopen maand een keer dronken of aangeschoten, zo blijkt uit cijfers van 2011 (Verdurmen e.a., 2012).

Als jongeren aan drank willen komen is dat relatief makkelijk in Nederland. Meer dan de helft van de verkooppunten (53%) leefde de oude leeftijdsgrens van 16 jaar niet na in 2013 (Roodbeen e.a., 2014).

Als jongeren in hun puberjaren veel drinken, neemt de kans toe dat ze later problemen met hun drankgebruik krijgen. Eén op de drie mannen in de leeftijdsgroep van 16 tot 24 jaar valt onder de noemer 'probleemdrinker'. Iemand wordt zo genoemd als 'hij of zij problemen heeft door regelmatig of stevig drinken'. Regelmatig drinken is daarbij minstens 21 dagen per maand vier of meer glazen drank. Stevig drinken is minstens vier keer per maand zes of meer glazen drank. De problemen lopen uiteen van black-outs door drankgebruik tot alcoholongevallen, regelmatige dronkenschap/katers en problemen met vrienden en familie (Van Dijck e.a., 2005).

Alcoholgebruik kan ongunstig zijn voor de ontwikkeling van de hersenstructuren. Juist als hersendelen in ontwikkeling zijn, zijn ze erg kwetsbaar voor deze giftige stof. Als er in de puberjaren veel wordt gedronken, ontwikkelt het brein zich minder goed – dat is althans bij ratten het geval. Bij puberratten die erg veel drinken, zijn bepaalde functies van het brein minder goed ontwikkeld. Vooral het drinken van veel alcohol in korte tijd is slecht voor het brein. Puberratten die eenmalig veel alcohol krijgen, blijken daarna minder hersencellen aan te maken (Crew e.a., 2000). Hoewel rattenhersen niet hetzelfde zijn als mensenhersen zijn er sterke aanwijzingen dat alcohol ook bij mensen voor ernstige schade aan het brein kan zorgen. Wordt er gekeken naar het brein van personen die erg veel hebben gedronken in hun puberteit, dan blijkt dat bepaalde functies bij hen minder goed ontwikkeld zijn. Pubers met alcoholproblemen scoren lager dan andere jongeren op taalvaardigheid, intelligentie, aandacht en ruimtelijk inzicht.

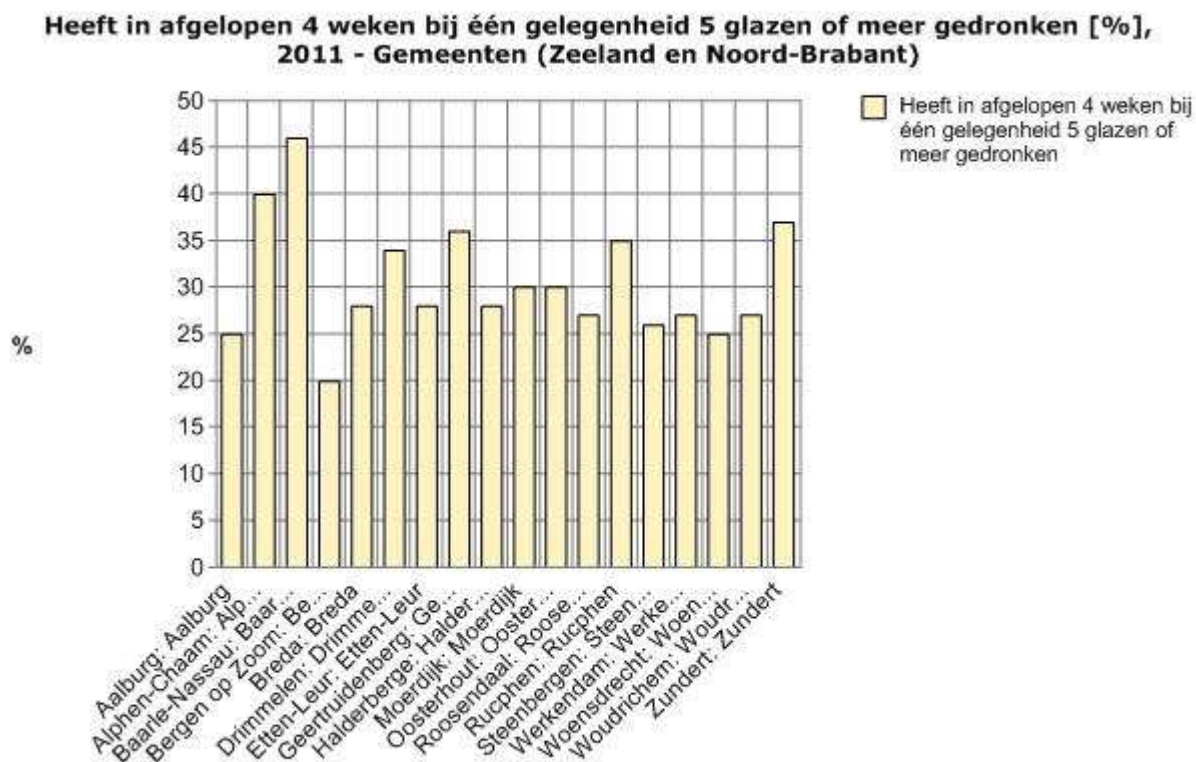
Overmatig alcoholgebruik kan dus gevolgen hebben voor het brein, maar vergroot ook de kans op verkeersongevallen, letselschade, geweld (waaronder ook seksueel geweld) en onveilig vrijen. Vooral jongeren die veel drinken zijn vaker bij deze vormen van riskant gedrag betrokken.

2.2 Alphen-Chaam

Volksgezondheid en welzijn binnen de gemeente Alphen-Chaam wordt gemonitord door de GGD West Brabant. De GGD West Brabant doet dit ook voor de andere 17 gemeenten binnen West Brabant. De resultaten van deze monitoren worden verwerkt in de Gezondheidsatlas van de GGD West Brabant (<http://ggd-wb.gezondheidsatlas.nl/>).

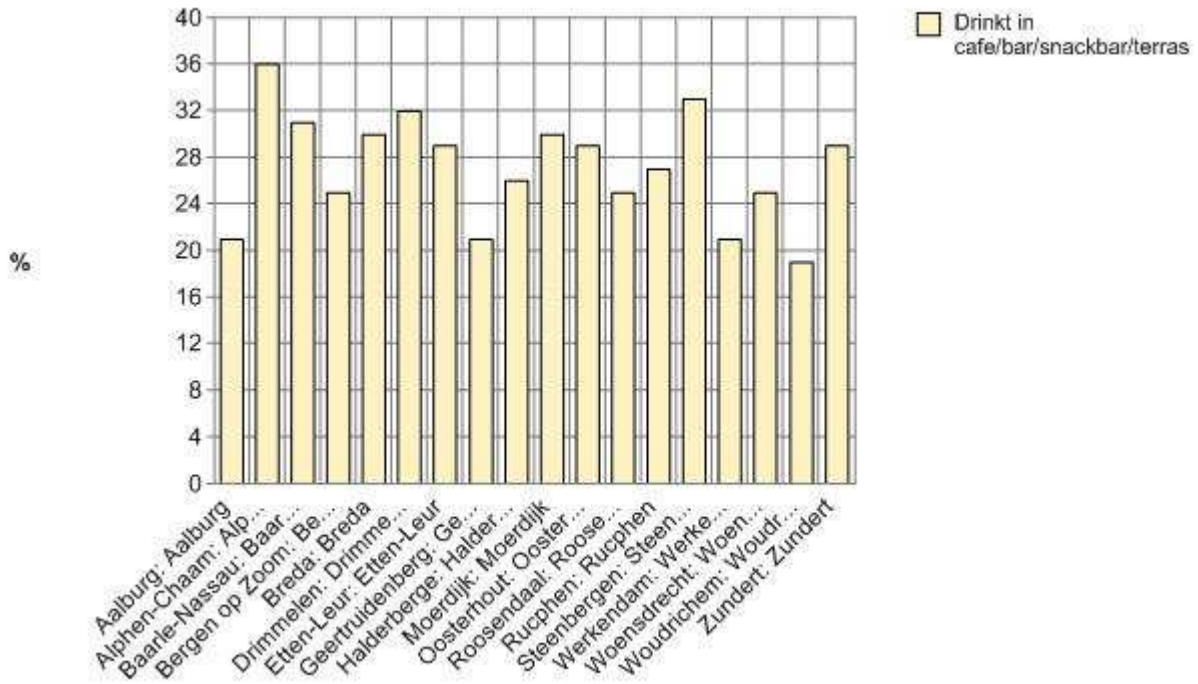
Naast depressie, diabetes, overgewicht en roken is alcohol een van de vijf landelijke preventiespeerpunten van de GGD. De laatste jeugdmonitor voor alcohol is in 2011 uitgevoerd. De monitor geeft inzicht in hoeveel, wat voor, waar en wanneer alcohol gebruikt wordt, maar ook op welke wijze alcohol verkregen wordt en wat de mening van de ouders is over het alcoholgebruik. De jeugdmonitor is uitgevoerd onder jongeren tussen 12 en 18 jaar. Als bijlage is de gehele monitoring van de Gezondheidsatlas alcohol voor de 18 gemeenten binnen West Brabant toegevoegd.

In vergelijking met de andere gemeenten binnen West Brabant drinken jongeren binnen de gemeente Alphen-Chaam regelmatig en veel. Samen met de gemeente Baarle Nassau zijn de jongeren binnen de gemeente Alphen-Chaam koploper met het bingedrinken. Daarnaast is het percentage jongeren dat zelf alcohol koopt het hoogst binnen de gemeente Alphen-Chaam. Daarbij komt dat 60% van de ouders het goed vindt als hun kinderen alcohol drinken.

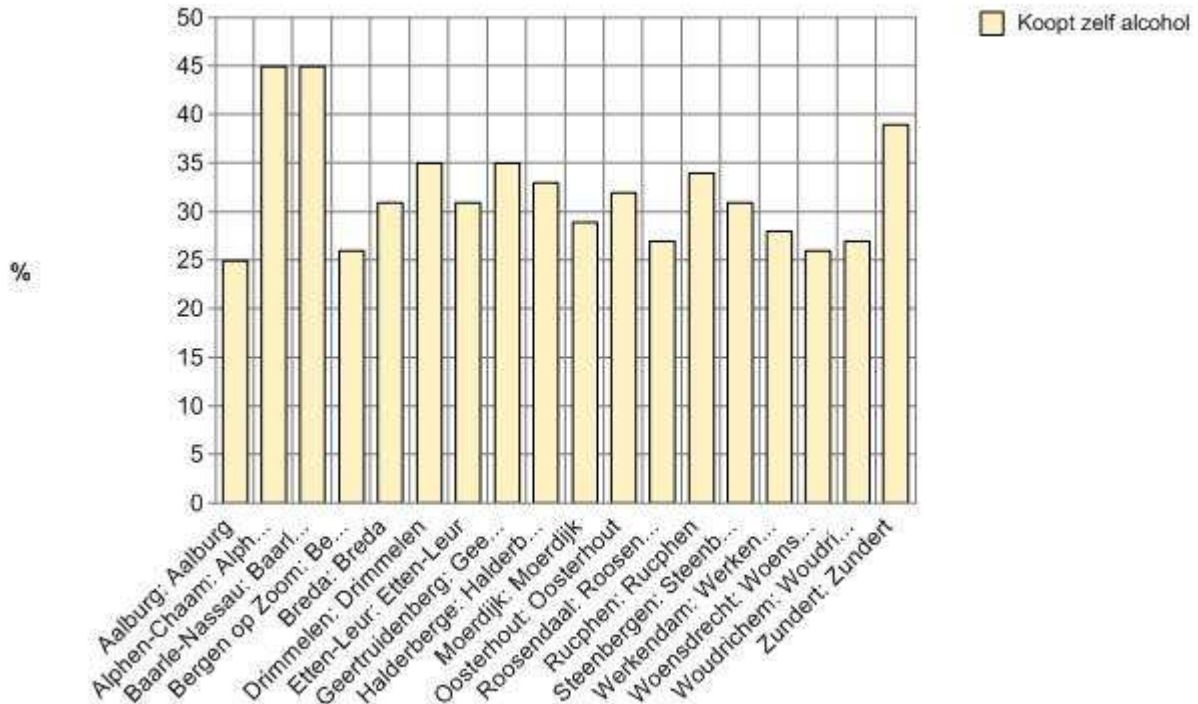
Bron: Jongerenenquête 12 t/m 18, 2011

Drinkt in cafe/bar/snackbar/terras [%], 2011 - Gemeenten (Zeeland en Noord-Brabant)

Bron: Jongerenenquête 12 t/m 18, 2011

Koopt zelf alcohol [%], 2011 - Gemeenten (Zeeland en Noord-Brabant)

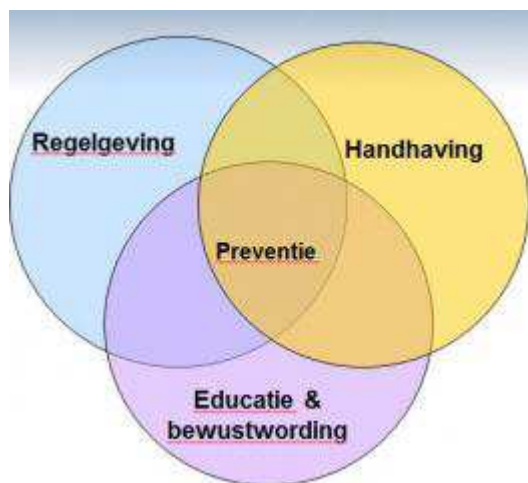
Bron: Jongerenenquête 12 t/m 18, 2011

3. Beleidsfocus

3.1 Uitgangspunten

Dit plan is gebaseerd op een integrale beleidsvisie. Als uitgangspunt voor integraal alcoholbeleid wordt het preventiemodel van Reynolds (2003) gehanteerd. Het preventiemodel kent drie beleidspijlers, te weten: educatie, regelgeving en handhaving. De pijlers staan deels op zichzelf maar overlappen elkaar ook (zie figuur 1). Juist in de overlap zien we het integrale preventiebeleid terug.

Het preventie model van Reynolds is gebaseerd op de systeemtheorie van Holder (1998) die duidelijk maakt dat alcoholgebruik altijd een resultaat is van een combinatie van factoren. De persoon, zijn sociale omgeving, het aanbod van drank en het overheidsbeleid vormen samen een systeem dat uiteindelijk de keuze van de gebruiker bepaalt. Holder laat daarmee zien dat alcoholpreventie nooit alleen op het individu gericht kan zijn. Het meest succesvol zijn strategieën die vooral de omgeving van de drinker beïnvloeden. En in die omgeving van de jonge drinker spelen alcoholverstrekkers, scholen en ouders een belangrijke rol. In dit preventie- en handhavingsplan staat daarom de omgeving van de jonge drinker centraal.

Figuur 1, Bron: www.stap.nl

3.2 Beleidsgroep en beleidssetting

Einddoelgroep van dit preventie- en handhavingsplan zijn jongeren en jongvolwassenen tot 24 jaar. Het accent ligt nadrukkelijk op de groep onder de 18 jaar. Het is bekend dat de gezondheidsschade van alcoholgebruik het grootst is onder de 18 jaar. Jongeren onder de 18 jaar zijn fysiek nog niet geheel volwassen en met name de hersenen zijn nog volop in ontwikkeling. Alcohol kan deze ontwikkeling schaden. Met dit gegeven in het achterhoofd heeft de centrale overheid de leeftijdsgrens voor verkoop én bezit van alcohol verhoogd naar 18 jaar. Het toezicht op de naleving van deze leeftijdsgrens wordt als een belangrijke prioriteit beschouwd binnen dit plan.

Voor 18-24 jarigen gaat het vooral om het voorkomen van overmatig alcoholgebruik. De uitgaansavonden zijn hierbij een belangrijk risico moment. Gezien de ontwikkeling van de hersenen tot ongeveer 25 jaar, de oververtegenwoordiging van de leeftijdsklasse tot 24 jaar in het uitgaansleven en de relatie van alcohol met het uitgaansleven (met de daarbij behorende

risico's op dronkenschap) ligt de nadruk van dit plan in het bijzonder op de uitgaanssetting. Daarbij is uitgaan een breed begrip: het gaat ook om het bezoeken van evenementen en feestjes thuis of op de camping. Naast gezondheidsproblematiek is veiligheidsproblematiek een belangrijke motivatie om aandacht te besteden aan deze leeftijdsgroep.

3.3 Doelstellingen

Op basis van de Drank- en Horecawet kunnen twee algemene hoofddoelstellingen worden onderscheiden:

- Afname alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik onder de 18 jaar.
- Afname dronkenschap (met name tijdens uitgaansavonden in het publieke domein).

De ambitie van dit beleidsplan is dat jongeren op een zo gezonde en veilig mogelijke wijze kunnen opgroeien, zodat hun talenten zo optimaal mogelijk tot ontwikkeling kunnen komen. Gekozen is om de algemene doelstellingen te concretiseren met aandacht voor de setting waarin jongeren drinken en de doelgroep zelf.

- Een toename van de naleving van de leeftijdsgrens voor alcoholverkoop in met name sportverenigingen, horeca (inclusief campinghoreca) en evenementen.
- Een afname van de hoeveelheid alcohol per gelegenheid (bingedrinken).
- Een toename van de bewustwording onder de ouders met betrekking tot de gevolgen van alcoholgebruik bij jongeren.

De doelstellingen gelden voor de duur van dit plan. De alcoholconsumptie onder jongeren in de gemeente Alphen-Chaam moet dan behoren tot het gemiddelde van de regio Zeeland en West-Brabant

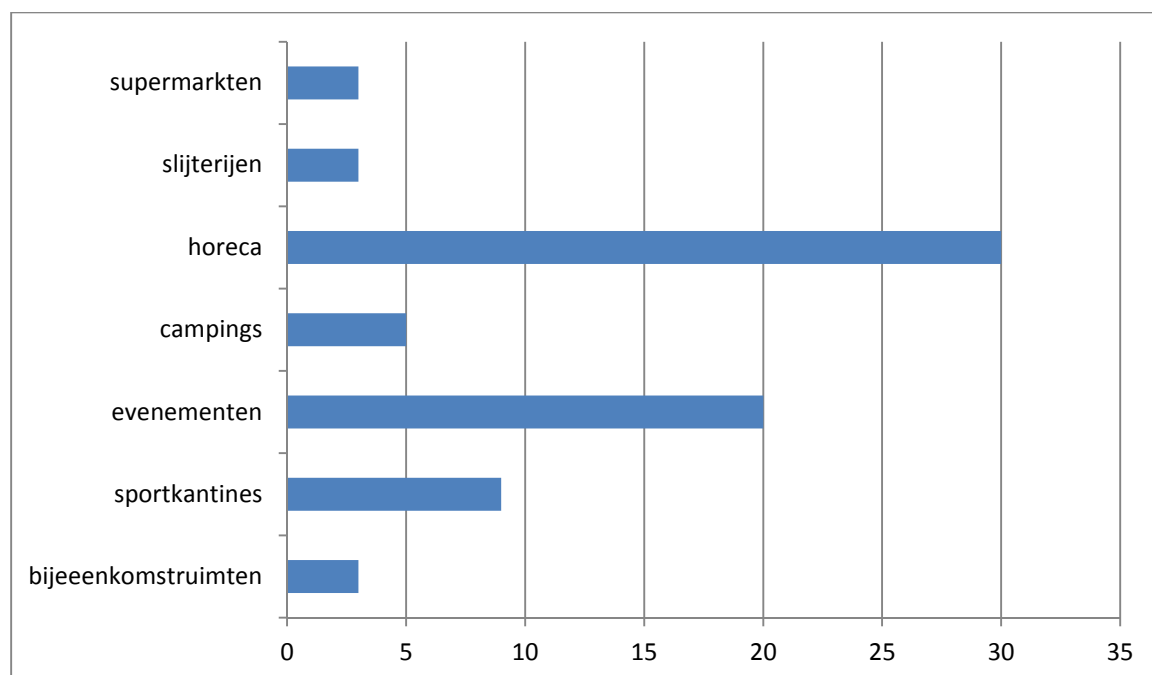
4. Relaties en randvoorwaarden

4.1 Verordening para commercie

Op 1 januari 2013 is de nieuwe Drank- en Horecawet in werking getreden. Naast de uitbreiding van de bevoegdheden van gemeenten met het oog op de bescherming van de volksgezondheid en het voorkomen van alcohol gerelateerde ordeverstoringen, heeft de gemeente bevoegdheden gekregen om het alcoholgebruik terug te dringen door het stellen van regels. Hiertoe zijn in de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) van de gemeente Alphen-Chaam regels gesteld waarin de schenktijden en de alcoholverstrekking bij bijeenkomsten van derde in gebouwen voor verenigingen, stichtingen en kerken worden geregeld.

4.2 Drank- en Horecawetvergunning / Evenementen

De gemeente Alphen-Chaam telt 50 drank- en horecaverunningen. Hiervan zijn 12 vergunningen verleend aan para commerciële instellingen. Daarnaast worden er jaarlijks rond de 20 tapvergunningen verleend bestemd voor evenementen. Verder mogen bedrijven (winkels, supermarkten, ...) zwak alcoholische drank verkopen zonder drank- en horecaverunning.

4.3 Gezondheidsnota

De gezondheidsnota 2014-2017 van de gemeente Alphen-Chaam vermeldt wat de gemeentelijke doelstellingen zijn op het terrein van de publieke gezondheidszorg, welke acties worden ondernomen om deze doelen te halen en welke resultaten de gemeente wil bereiken. Het terugdringen van het overmatig alcoholgebruik bij jongeren is een van de doelstellingen van de gezondheidsnota 2014-2017. De kaartenactie 'Meer Lol Zonder Alcohol' en het onderwijsprogramma 'Be Cool ... Feel Good' behoren tot de ondernomen acties.

Het preventie- en handhavingsplan wordt na eerste vaststelling elke vier jaar gelijktijdig met de gezondheidsnota vastgesteld (artikel 43a, lid 1 Drank- en Horecawet). Het preventie- en handhavingsplan voorziet in de periode tot 2017 evenals de gezondheidsnota Alpen-Chaam. Het preventie- en handhavingsplan kan overigens tussentijds gewijzigd worden.

4.4 Think Before You Drink

De 18 gemeenten in de regio West Brabant hebben gezamenlijk het voorkomen van het gebruik van alcohol door jongeren vastgesteld als prioriteit voor het gezondheidsbeleid. Deze ambitie wordt vormgegeven door het regionaal alcoholmatigingsproject *Think Before You Drink*. Binnen *Think Before You Drink* werken alle 18 gemeenten samen met onder andere GGD West Brabant, verslavingsinstituut Novadic-Kentron, de politie en bureau Halt om het alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen. Bij de aanpak wordt zoveel mogelijk een integrale benadering gehanteerd gericht op de beleidsterreinen Volksgezondheid, Jeugd, onderwijs en Openbare Orde en Veiligheid.

4.5 BOA-pool

Het toezicht op de Drank- en Horecawet wordt uitgevoerd door gemeentelijke toezichthouders die hiervoor door de burgemeester worden aangewezen. Om het toezicht op een adequaat niveau uit te voeren en om bij incidentele belastingen de nodige flexibiliteit te bereiken is tussen de gemeenten binnen het politiedistrict 'De Baronie' het Convenant Buitengewone opsporingsambtenaren opgesteld. Een aangewezen Buitengewone opsporingsambtenaar kan op de verschillende grondgebieden van de gemeenten zijn of haar taak uitvoeren. Er is een pool van Buitengewone opsporingsambtenaren waar de deelnemende gemeenten gebruik van kunnen maken. De afspraken tussen de uitlenende en inlenende gemeenten zijn vastgelegd in het Samenwerkingsovereenkomst Toezichthouders Horeca Pool De Baronie.

4.6 Financiën

De inschatting is dat deze toezichthoudende taak voor de gemeente neerkomt op een inzet van circa 250 uur aan DHW-BOA's op jaarbasis vanaf 2015. De gereserveerde financiële middelen zijn toereikend voor deze uren. Ook de eventueel extra in te huren 'meeloop' BOA kan hieruit gefinancierd worden. Een 'meeloop' BOA wordt ingezet als het noodzakelijk is dat twee personen voor een bepaalde situatie worden ingezet.

5. Maatregelen

5.1 Handhavingsactiviteiten

Met de gewijzigde Drank- en Horecawet (per 1 januari 2013) is de gemeente toezichthouder geworden voor de hele Drank- en Horecawet. Handhaving van de wetgeving rond alcohol is dus een relatief nieuwe taak voor de gemeente. Op basis van ervaringen en inzichten van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) is voor de volgende programmatische aanpak gekozen:

1. Hotspots inventariseren
2. Interventiestrategie bepalen
3. Uitvoeren van interventiestrategie
4. Effectmeting en evaluatie

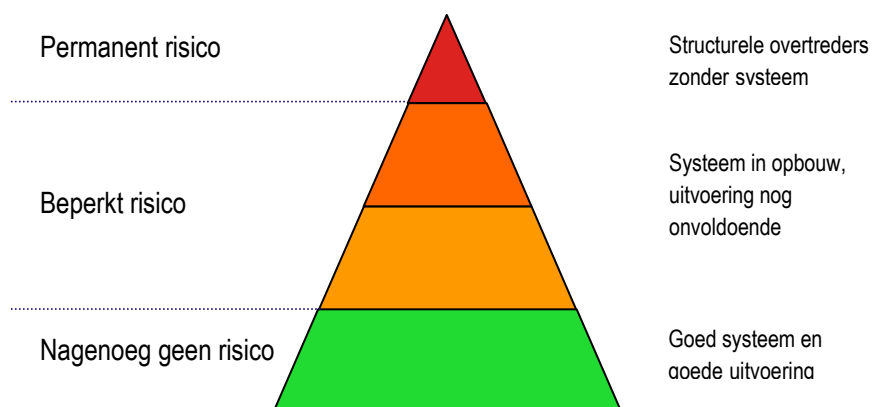
5.1.1 Hotspots inventariseren

Hotspots zijn alcoholverstrekkers waar jongeren (tot 25 jaar) alcoholhoudende drank proberen te kopen. Op basis van risicoanalyse worden de hotspots vastgesteld en deze worden jaarlijks herijkt. Hierbij wordt de volgende setting gehanteerd:

- Supermarkten
 - Slijterijen
 - Horeca
 - Camping
 - Evenementen
 - Sportkantines
 - Bijeenkomstruimten
- professionals en structureel karakter
- semi/non professionals tijdelijk karakter

Voor alcoholverstrekkers met een professioneel en structureel karakter zijn andere maatregelen vereist dan voor alcoholverstrekkers met een semi/non professioneel en/of tijdelijk karakter. Zo zullen de maatregelen vanuit de regelgeving (paragraaf 5.2) en de maatregelen vanuit de educatie en communicatie (paragraaf 5.3) voor een eenmalig evenement verschillen met de maatregelen van een horecagelegenheid.

Per hotspot wordt de kans op overtreden in kaart gebracht. De kans wordt bepaald op basis van kenmerken zoals deurbeleid, het gebruik van leeftijdscontrolesystemen, openingsuren, doelgroep en naleving. Onderstaand figuur laat zien hoe de verschillende typen verkopers kunnen worden ingedeeld.

Per hotspot wordt de volgende informatie verzameld:

- naam bedrijf
- rechtspersoon
- adres bedrijf
- openingstijden, data (voor evenementen)
- toegangsbeleid (indien bekend)
- doelgroep
- tijden waarop jongeren het bedrijf bezoeken
- nalevingshistorie
- bijzonderheden (veiligheid, bedrijfsfilosofie)

Toelichting:

Hier is gekozen om het toezicht vooral te richten op de setting van de drinker (de alcoholverstrekkers) en niet op de jonge gebruiker zelf. De focus ligt op de hotspots. Naast dat dit een wetenschappelijk onderbouwde keuze is, is er ook een praktische onderbouwing voor. Vanwege het grote aantal jonge drinkers is een effectieve benadering lastig te organiseren met een beperkte capaciteit.

5.1.2 Interventiestrategie bepalen

Op basis van de risicoanalyse en de hotspotlijst worden de prioriteiten vastgesteld. Daarbij is hier voornamelijk aandacht voor de leeftijdsgrens van 18 jaar.

Voordat de leeftijdsgrensinspecties worden uitgevoerd is het zaak de vergunningen van in ieder geval de hotspots actueel te hebben. Met een basiscontrole wordt vastgesteld of de vergunning nog op orde is en of de leidinggevende(n) ook echt aanwezig is / zijn.

Gestreefd wordt naar een controlefrequentie van minimaal 6 keer per jaar voor de hotspots met een permanent risico. Voor de hotspots met een beperkt risico zijn 4 inspecties per jaar noodzakelijk om de naleving effectief te blijven beïnvloeden (Wagenaar e.a. 2005). Voor de categorie met beperkt risico volstaat 1 controle per jaar.

5.1.3 Uitvoeren van interventiestrategie

Kern van de controlestrategie vormen observatie inspecties die in burgerkledij uitgevoerd worden. Doel van deze controles is nagaan of de regels nageleefd worden. Bij niet naleving wordt een maatregel genomen en volgt een herinspectie. Als aanvulling kunnen surveillance inspecties ingepland worden waarbij de toezichthouder opvallend zichtbaar aanwezig is. Hierbij wordt vooraf nauwkeurig geëvalueerd op welke locaties en op welke tijdstippen dit mogelijk is. Dit in verband met de veiligheid van de toezichthouder. Bepaalde evenementen zouden bijvoorbeeld geschikt zijn om zichtbaar aanwezig te zijn als toezichthouder.

Communicatie kan effect van de handhaving versterken. Het kan bijdragen aan een verhoogde subjectieve pakkans en aan meer draagvlak voor de maatregelen. Communicatie heeft hier vooral een educatief (uitleggen van de regels) en persuasief (aanzetten tot betere naleving) doel.

De afhandeling van de geconstateerde overtredingen voor leeftijdsgrens wordt per geval beoordeeld.

5.1.4 Effectmeting en evaluatie

Het effect van de interventiestrategie op de naleving van de leeftijdsgrens wordt gemeten met

nalevingsonderzoek. Dit onderzoek wordt een keer per twee jaar uitgevoerd. Het laatste onderzoek heeft in 2013 plaatsgevonden.

5.2 Regelgevende activiteiten

De Drank- en Horecawet geeft de gemeenten verschillende verordenende bevoegdheden. Regelgeving is geen verplichtend onderdeel van het gemeentelijk preventie- en handhavingsplan. Toch is het een onmisbare factor van een integraal alcoholbeleid. In het licht van het hoofdthema van dit plan (leeftijdsgrens) is bekeken welke verordenende bevoegdheden een expliciete meerwaarde hebben in het terugdringen van de alcoholproblematiek. Daarbij is gekozen voor de volgende maatregelen:

- Voorwaarden stellen aan evenementen
- Beperken schenktijden paracommercie

5.2.1 Voorwaarden stellen aan evenementen

Het naleven van de leeftijdsgrens voor alcohol is moeilijk voor veel alcoholverstrekkers (Roodbeen e.a., 2014). Op evenementen is de naleving nog een fractie lastiger. Door de schaalgrootte, tijdelijke personeelskrachten en het gebrek aan een structurele controlesystematiek is de naleving vaak slecht. De Drank- en Horecawet biedt de mogelijkheid om voorwaarden te stellen aan het verlenen van een ontheffing van de Drank- en Horecawet, zoals dat bij evenementen het geval is (artikel 35, lid 2). Van die mogelijkheid wordt gebruik gemaakt om een 'alcoholmodule' in de aanvraag van de ontheffing mee te nemen. Met de alcoholmodulen worden aanvragers verplicht te omschrijven hoe ze op leeftijd gaan controleren. Bij evenementen als de 'Nacht van Chaam' en 'DektseDanceNight' is een dergelijke alcoholmodule aanwezig.

5.2.2 Beperken schenktijden paracommercie

Het vastleggen van de schenktijden in de paracommercie is een wettelijke verplichting. Het beperken van schenktijden niet. Het is toch verstandig de schenktijden in sportverenigingen en jongerencentra niet te ruim te maken. Achterliggende gedachte is de wetenschap dat ruime schenktijden leiden tot meer consumptie. Ook is het de vraag of het vanuit normatief oogpunt wenselijk is dat tieners tijdens sport en spel van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat geconfronteerd worden met het alcoholgebruik van anderen. In de Algemeen Plaatselijke Verordening van de gemeente zijn de volgende schenktijden opgenomen:

Maandag tot en met zondag	12.00 uur tot 23.00 uur
---------------------------	-------------------------

5.3 Educatieve en communicatieve activiteiten

Dit Preventie- en Handhavingsplan kent twee einddoelgroepen: jongeren onder de 18 jaar en 18-25 jarigen. Preventieve activiteiten kunnen het beste gericht zijn op de omgeving van deze groepen. Voor een belangrijk deel gaat het daarbij om de sociale en professionele omgeving van jongeren. Daarom staan omgevingsgerichte educatieve activiteiten centraal. Daarbij onderscheiden we drie doelgroepen die invloed kunnen hebben op het alcoholgebruik van jongeren:

- alcoholverstrekkers
- ouders
- scholen

5.3.1 Alcoholverstrekkers

Met de term alcoholverstrekkers worden alle personen bedoeld die verantwoordelijk zijn voor een adequate naleving van de betreffende bepalingen in de Drank- en Horecawet. Dat kunnen horecaondernemers, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, caissières, filiaalmanagers etc zijn. Van deze professionals wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol kennen en naleven.

Training

Belangrijk is vooral dat een alcoholverstrekker zich bewust is van zijn/haar verantwoordelijkheid en in staat is juist te handelen, ook wanneer er weerstand is bij de klant. Om alcoholverstrekkers hierin te bekwaamen zijn trainingsprogramma's ontwikkeld. Gekoppeld aan het handhavingsplan kunnen horecaondernemers en sportverenigingen bij wie meermaals een overtreding is vastgesteld worden verplicht een training te volgen. Uit onderzoek is gebleken dat training vaak alleen effect heeft als die gekoppeld is aan een adequate handhavingstrategie (Babor, 2010). Voor vergunningsvrije verkooppunten zoals supermarkten kan bij overtreding overleg plaatsvinden met de ondernemer om helder te krijgen wat intern aan training van personeel gedaan wordt.

Nalevingcommunicatie

Naleving van de wet kan naast individuele training worden beïnvloed door nalevingcommunicatie. Doel van nalevingcommunicatie is om een gedragsverandering te veroorzaken bij de doelgroep en om de subjectieve pakkans te vergroten. De volgende elementen kunnen onderdeel uitmaken van de nalevingcommunicatiestrategie.

Educatieve communicatie

Uitleg van regels, de argumenten voor deze regels, uitleg over mogelijke hulpmiddelen om na te kunnen leven. Dit is nodig als onduidelijkheid over de regels naleving in de weg staat

Dreigende communicatie

Communicatie over controles, sancties, uitbreiding toezichtcapaciteit, toezichthouders in uniform. Deze vorm beïnvloedt de subjectieve pakkansbeleving en kan effectief zijn als blijkt dat de regels bewust overtreden worden.

Normatieve communicatie

Het communiceren van de gewenste norm, ervan uitgaande dat de gemiddelde mens graag aan de algemeen geldende norm wil voldoen.

5.3.2 Onderwijs

De school is een belangrijke pedagogische omgeving voor jongeren. Ook als het gaat om alcoholgebruik leren jongeren op school wat wel en niet verstandig is. Gedragsverandering creëren via voorlichtingsprogramma's blijkt lastig, zo niet onmogelijk (Babor, 2010). Toch is het relevant dat jongeren geïnformeerd raken over de risico's van alcoholgebruik. Niet zozeer om gedrag te beïnvloeden, maar om het gebruik te de-normaliseren en daarmee aan draagvlak te werken voor effectievere gedragsmaatregelen als handhaving en specifieke regelgeving. Met name de informatie over wat alcohol met de hersenontwikkeling doet is bruikbaar hierbij.

Een goed schoolprogramma biedt meer dan voorlichting en besteedt ook aandacht aan regels voor leerlingen en personeel met betrekking tot alcoholgebruik bij schoolfeesten, kampen, excursies en studiereizen. Gezien de nieuwe leeftijdsgrens mogen vrijwel alle leerlingen in het

voortgezet onderwijs nog geen alcohol in bezit hebben in openbare gelegenheden en daarmee lijkt een alcoholvrij schoolbeleid de meest voor de hand liggende keuze.

5.3.3 Ouders en thuissituatie

Alcoholopvoeding

Ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken. Ze denken bovendien veelal dat het gedrag van hun puber volledig wordt bepaald door peers (o.a. vrienden), terwijl zij wel degelijk ook zelf invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen (van der Vorst, 2006). De beschikbaarheid van alcohol in huis en het stellen van regels zijn geschikte instrumenten om alcoholgebruik tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van ouders die geen duidelijke regels hebben afgesproken en geen leeftijdsgrens hebben gesteld voor het drinken van alcohol al op jongere leeftijd beginnen met drinken. Ze drinken bovendien vaker dan jongeren waarvan de ouders wel een leeftijdsgrens hebben gesteld. Naast het stellen van regels zijn andere beschermende factoren: een goede band tussen ouder en kind en een autoritatieve opvoedstijl. Een slechte ouder-kind relatie en psychische problematiek of middelengebruik van de ouders zijn risicofactoren.

Uitgaansopvoeding

Ook door regels te stellen die niet expliciet gaan over alcoholgebruik, kunnen ouders invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kind. Dan gaat het vooral over afspraken omtrent het uitgaan, zoals staptijden, hoe vaak per week ze uit mogen. Uitgaansopvoeding is nodig zodat ouders zich meer bewust zijn van de rol die ze kunnen spelen om de schade van middelengebruik tijdens het uitgaan te voorkomen of te beperken.

5.3.4 Effectmeting en evaluatie

Het effect van de educatieve maatregelen wordt primair gemeten met de gezondheidsmonitor van de GGD. Dit onderzoek wordt een keer per vier jaar uitgevoerd. Het laatste onderzoek heeft in 2011 plaatsgevonden.

6. Uitvoering

Uitgangspunt van dit plan is het beïnvloeden van de omgeving van de jonge drinker opdat deze ‘verleid’ wordt meer gezonde en veilige keuzes te maken als het gaat om alcohol. In de interventiestrategie is vastgesteld op welke maatregelen wordt ingezet om jongeren te beïnvloeden richting een verantwoorde leefstijl. Met risicoanalyse kan de interventiestrategie worden geoperationaliseerd tot een uitvoeringsplan dat door het college wordt vastgesteld. In dit uitvoeringsplan wordt de programmatische aanpak van de handhaving op de Drank- en Horecawet uitgewerkt. Hiertoe behoort ook het alcohol- en horecasanctiebeleid.

Alcoholbeleid werkt het beste als op meerdere beleidspijlers tegelijkertijd wordt ingezet. Dat impliceert ook dat er in de uitvoering meerdere partners en stakeholders betrokken zijn. De belangrijkste samenwerkingspartners zijn:

- de politie / boa's
- ondernemers / verenigingen
- scholen
- gezondheidsorganisaties

Literatuurlijst

- Babor e.a. (2010). Alcohol no ordinary commodity. Oxford: University press.
- Bieleman, B., Kruize, A. & Zimmerman, C. (2011). Monitor alcoholverstrekking jongeren 2011. Groningen: IntraVal.
- Crews, F.T., Braun, C.J., Hoplight, B., Switzer, R.C. 3rd, & Knapp, D.J. (2000). Binge ethanol consumption causes differential brain damage in young adolescent rats compared with adult rats. *Alcohol: clinical and experimental research*, 24(11), 1712-1723.
- Dalen, W.E. van, Franken, F., de Greeff, J., Mulder, J., van Straten, P. & van der Wulp, N.Y. (2013). Het perspectief voor de Alcoholvrije School in Nederland. Utrecht: STAP
- Dijck, D. van, & Knibbe, R.A. (2005). De prevalentie van probleemdrinken in Nederland: Een algemeen bevolkingsonderzoek. Maastricht: Universiteit van Maastricht.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., & Kraus, L. (2012). The 2011 ESPAD report: Substance use among students in 36 European countries. Stockholm: The Swedish Council for Information and Alcohol and Other Drugs (CAN).
- Holder, H. D. (1998). Alcohol and the Community: A Systems Approach to Prevention. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meier, P. et al. (2008). The independent review of the effects of alcohol pricing and promotion. Summary of Evidence to Accompany Report on Phase 1: Systematic Reviews. School of Health and Related Research, University of Sheffield, UK.
- Reynolds, R.I. (2003). Building Confidence in Our Communities. London: London Drug Policy Forum.
- Roodbeen, R., Lie, K.J. & Schelleman-Offermans, K. (2014). Alcoholverkoop aan jongeren 2013. Nuchter, kenniscentrum leeftijdsgrenzen.
- Van der Vorst, H., Engels, R.C.M.E., Meeus, W., & Dekovic, M. (2006). Parental Attachment, Parental Control, and Early Development of Alcohol Use: A Longitudinal Study. *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 20, No. 2, 107–116
- Verdurmen, J., Monshouwer, K., Dorsselaar, S. van, Lokman, S., Vermeulen-Smit, E., & Vollebergh, W. (2012). Jeugd en riskant gedrag 2011: Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Wagenaar, A.C., Toomey, T.L. & Erickson, D.J. (2005). Complying With the Minimum Drinking Age: Effects of Enforcement and Training interventions. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 29, 2, 255-262